

Prawidłowości rozwojowe dziecka w wieku przedszkolnym

MOTORYKA DUŻA

Wiek dziecka	Umiejętności dziecka w zakresie motoryki dużej
3 lata	<p>Sprawnie chodzi i biega po równej powierzchni (krok jest wydłużony, stopniowo pojawiają się ruchy rąk skoordynowane z ruchami nóg i tułowia).</p> <p>Potrafi przejść od siadu do stania i z powrotem całkowicie bez użycia rąk.</p> <p>Pewnie trzyma przedmioty w czasie chodzenia (ręce nie są potrzebne do stabilizacji ciała).</p> <p>Stoi 2–3 sekundy na jednej nodze – powinno to dotyczyć zarówno prawej, jak i lewej nogi (dziecko odwodzi nogę od ciała w bok lub podnosi ją do góry, balansując ciałem dla utrzymania równowagi, nie zgina nogi w kolanie jak dorosły).</p> <p>Rzuca, kopie i próbuje łapać piłkę. (W trakcie rzucania jedna ręka pracuje nadal tylko stawem łokciowym, stopniowo uruchamiając barkowy. Nie wykonuje natomiast ruchów całym tułowiem, nabierając charakterystycznego rozmachu. Piłkę udaje mu się złapać jedynie wtedy gdy rzucamy mu ją prosto w ręce i nie wymaga to od niego wykonania dodatkowego ruchu, np. kroku w bok. Dziecko nie potrafi jeszcze złapać piłki w dłonie; chwyt polega na przyciśnięciu jej do piersi z chwilą, gdy upadnie ona na wyciągnięte do przodu ręce).</p> <p>Nauczy się jeździć na trójkołowym rowerku i hulajnodze, jeżeli mu się stworzy możliwość ćwiczenia (nabywa umiejętność naprzemiennego ruchu nóg z regulacją nacisku na pedały).</p> <p>Potrafi wspinać się na niskie przyrządy do zabawy, np. małą drabinkę.</p> <p>Potrafi przeskoczyć obunóż sznur rozciągnięty na ziemi – trzeba pokazać mu, jak to się robi (podskakuje na palcach, stopy odrywają się od podłoża, ale skok jest relatywnie krótki)..</p> <p>Wchodzi i schodzi po schodach krokiem dostawnym, trzyma się poręczy.</p>
4 lata	<p>Potrafi kopać i rzucać piłkę.</p> <p>Łapie piłkę przedramionami, przyciskając ją do siebie.</p> <p>Umie trafić piłką do kosza z odległości 1,5 metra (na trzy rzuty jeden powinien być udany).</p> <p>Potrafi przeskoczyć z rozbiegu przeszkodę o wysokości 20–25 centymetrów (np. niską ławeczkę gimnastyczną).</p> <p>Potrafi stać na jednej nodze z otwartymi oczami przez około 15 sekund.</p> <p>Potrafi skakać w różnych kierunkach (do przodu, do tyłu i w bok; wykonuje dłuższy skok bez rozbiegu).</p> <p>Potrafi przeskakiwać z jednej nogi na drugą.</p> <p>Wchodzi i schodzi po schodach krokiem naprzemiennym, nie trzymając się poręczy.</p>
5 lat	<p>Nabywa nowe złożone umiejętności ruchowe, gdy ma możliwość ćwiczenia tych czynności (tj. tańiec, pływanie, jazda na rowerze, nartach).</p> <p>Potrafi biec do góry po schodach bez trzymania się poręczy.</p> <p>Potrafi skakać na jednej nodze prosto przed siebie na dystansie 5 metrów (zarówno na prawej, jak i na lewej nodze).</p> <p>Umie trafić małą piłką w tarczę kwadratową o wymiarach 25 x 25 centymetrów z odległości jednego metra, zawieszoną na ścianie na wysokości klatki piersiowej dziecka.</p> <p>Umie trafić małą piłką do kosza z odległości 2–2,5 metra (na trzy rzuty – jeden udany).</p>
6 lat	<p>Potrafi zbiec na dół po schodach bez trzymania się poręczy.</p> <p>Potrafi stać na jednej nodze z zamkniętymi oczami – zarówno na prawej, jak i na lewej.</p> <p>Potrafi zeskoczyć z wysokości 30 cm na palce nóg (bez podparcia rękami o podłogę).</p> <p>Podejmuje próby skakania na skakance.</p> <p>Potrafi wykonać proste figury akrobatyczne (np. przewroty).</p> <p>Potrafi iść stopa za stopą wzdłuż linii bez utraty równowagi.</p> <p>Potrafi przeskoczyć przeszkodę o wysokości 20 centymetrów, odbijając się z miejsca obunóż.</p> <p>Umie sprawnie chwytać i odrzucać piłkę.</p>

Prawidłowości rozwojowe dziecka w wieku przedszkolnym

MOTORYKA MAŁA

Wiek dziecka	Umiejętności dziecka w zakresie motoryki małej
3 lata	<p>Buduje wieżę z ośmiu elementów.</p> <p>Umie odwzorować konstrukcje przestrzenne i płaskie budując z klocków (np. mostek, pociąg, ścianę).</p> <p>Potrafi się rozebrać i założyć niektóre części garderoby (np. majtki, luźne spodnie, kapcie).</p> <p>Posługuje się łyżką, widelcem oraz kubkiem.</p> <p>Samodzielnie wykonuje podstawowe czynności higieniczne (korzysta z toalety, umie umyć twarz i ręce i wytrzeć się ręcznikiem).</p> <p>Potrafi nawlekać duże korale na gumową linkę.</p> <p>Rysuje postać człowieka w formie głowonogów.</p> <p>Umie ulepić z plasteliny obwarzanek lub rogalik, jeśli mu się pokaże, jak to zrobić.</p>
4 lata	<p>Rysuje w ograniczonym polu (potrafi się zmieścić między dwoma liniami, np. zaznaczając drogę w środku ścieżki).</p> <p>Zamalowuje powierzchnię kartki lub jej wyznaczony fragment (bez precyzyjnego trzymania się w ramach wyznaczonych granic).</p> <p>Opanowuje coraz więcej umiejętności samoobsługowych (czesze włosy, myje zęby, buzię, rozbiera się i ubiera bez zapinania guzików itp.).</p> <p>Rysuje prosty schemat człowieka (co najmniej cztery elementy ciała, pojawia się tułów).</p> <p>Potrafi przeciąć kartkę nożyczkami.</p> <p>Potrafi ulepić z plasteliny proste elementy (np. kulkę, wałek, miseczkę).</p>
5-6 lat	<p>Ma w pełni opanowane czynności samoobsługowe (łącznie z zapinaniem i odpinaniem guzików; sześciolatek potrafi zasznurować buty na kokardkę).</p> <p>Potrafi tworzyć rysunki tematyczne (rysując i pisząc, dziecko wykonuje ruchy dłonią, uruchamia nadgarstek).</p> <p>Ruchy dłoni są precyzyjne (drze papier na drobne kawałki i przykleja w określonym miejscu).</p> <p>Ma prawidłowo ukształtowany chwyt pisarski (chwyt trójpalcowy – dziecko trzyma ołówek między palcem wskazującym a kciukiem i opiera na palcu środkowym).</p> <p>Potrafi wycinać nożyczkami różne kształty (np. koło, kwadrat).</p> <p>Potrafi kolorować w konturze bez wychodzenia za linie.</p> <p>Lepi z plasteliny proste kształty tematyczne (np. bałwana).</p>

Prawidłowości rozwojowe dziecka w wieku przedszkolnym

PERCEPCJA WZROKOWA

Wiek dziecka	Umiejętności dziecka w zakresie percepcji wzrokowej
3 lata	<p>Potrafi wskazywać element na ilustracji po obejrzeniu oddzielnego obrazka z tym elementem.</p> <p>Potrafi składać obrazki z części (dwu-, trzyczęściowa układanka).</p> <p>Potrafi układać figury w konturach (np. dopasować kształtem koło, kwadrat, trójkąt do odpowiedniego otworu).</p> <p>Potrafi układać obrazki w konturach (np. dopasować kształtem parasol, motyla do odpowiedniego otworu).</p> <p>Potrafi pogrupować takie same przedmioty według koloru.</p> <p>Potrafi skonstruować proste układy przestrzenne na podstawie podanego wzoru (np. mostek, ścianę).</p> <p>Potrafi narysować koło, krzyż według wzoru.</p> <p>Potrafi zapamiętać przedmiot na obrazku i wskazać go po chwili wśród innych.</p>
4 lata	<p>Układa układankę z co najmniej czterech elementów.</p> <p>Potrafi odnaleźć nazwany przedmiot, który jest ukryty na dużym obrazku zawierającym wiele szczegółów.</p> <p>Potrafi złożyć prostokąt z czterech jednakowych kawałków (mając przed sobą wzór całego prostokąta).</p> <p>Potrafi odgadnąć z pamięci, który przedmiot został zakryty (na stole kładziemy w szeregu trzy przedmioty, dziecko zamyka oczy, a jeden z przedmiotów nakrywamy pudełkiem).</p> <p>Potrafi nazwać podstawowe kolory (np. czerwony, niebieski, żółty, zielony).</p> <p>Różnicuje około sześciu, ośmiu figur geometrycznych (wyszukuje taką samą figurę).</p> <p>Potrafi narysować kwadrat oraz krzyż z dwóch skośnych linii według wzoru.</p>
5-6 lat	<p>Potrafi odtworzyć skomplikowany wzór w przestrzeni i na płaszczyźnie na podstawie modelu.</p> <p>Potrafi wskazać brakujący element na obrazku, np. brakujące koło w samochodzie.</p> <p>Potrafi uzupełnić brakujący element w szeregu, np. ++ x x ++ x... ++.</p> <p>Potrafi wskazać różnice na dwóch podobnych obrazkach.</p> <p>Potrafi narysować trójkąt, romb (sześciolatek) oraz inne formy złożone z figur geometrycznych (np. krzyż i koło wpisane w kwadrat) według wzoru.</p> <p>Zapamiętuje wzrokowo układ czterech, pięciu elementów i potrafi określić, którego elementu brakuje po jego usunięciu.</p> <p>Potrafi złożyć prostokąt z dwóch trójkątów, mając przed sobą wzór całego prostokąta.</p> <p>Potrafi z pamięci nawlec na sznur siedem koralików o dwóch różnych kolorach lub kształtach według wcześniej pokazanego wzoru.</p> <p>Potrafi różnicować i nazwać kilkanaście kolorów.</p>

Prawidłowości rozwojowe dziecka
w wieku przedszkolnym

ORIENTACJA W SCHEMACIE CIAŁA I KIERUNKACH W PRZESTRZENI

Wiek dziecka	Umiejętności dziecka w zakresie orientacji w schemacie ciała i kierunkach w przestrzeni
3-4 lata	<p>Wskazuje i nazywa poszczególne części ciała.</p> <p>Rozumie wyrażenia: <i>przód – tył, do góry – na dół, w bok</i>; różnicuje odległość: <i>daleko – blisko, wysoko – nisko</i>.</p> <p>Rozumie znaczenie przyimków odnoszących się do położenia przedmiotów w przestrzeni, takich jak: <i>w, do, na, pod</i> i stosuje je w praktycznym działaniu.</p>
5 lat	<p>Poznaje określenia dotyczące stronności własnego ciała, ale jeszcze często się myli. Z pomocą pokazuje prawą (lewą) rękę, nogę, ucho itp.</p> <p>Rozumie określenia dotyczące położenia przedmiotów w przestrzeni w odniesieniu do własnej osoby, np. <i>na prawo, na lewo, naprzeciw, za, pod, obok, pomiędzy</i> itp.</p> <p>Zaczyna się orientować w schemacie ciała osoby stojącej naprzeciwko i uczy się wyprowadzać kierunki w odniesieniu do niej w analogiczny sposób, jak robi to wobec siebie.</p>
6 lat	<p>Prawidłowo wskazuje stronę prawą i lewą własnego ciała.</p> <p>Orientuje się w schemacie ciała osoby stojącej naprzeciwko.</p> <p>Potrafi poruszać się w wyznaczonym kierunku na polecenie słowne (<i>w przód – w tył, w bok, w prawo – w lewo</i>).</p> <p>Potrafi określić wzajemne położenie przedmiotów względem siebie. Posługuje się określeniami dotyczącymi położenia przedmiotów w przestrzeni: <i>na, pod, nad, między, na prawo, na lewo</i>.</p> <p>Orientuje się w kierunkach na płaszczyźnie i wyznacza: <i>górze/dół kartki, prawy/lewy bok kartki, prawy/lewy, górny/dolny róg kartki</i>.</p>

Prawidłowości rozwojowe dziecka w wieku przedszkolnym

PERCEPCJA SŁUCHOWA

Wiek dziecka	Umiejętności dziecka w zakresie percepcji słuchowej
3-4 lata	<p>Rozpoznaje głosy i dźwięki wydawane przez różne zwierzęta, instrumenty i niektóre pojazdy (np. pieska, kure, krówkę, karetkę, motor).</p> <p>Rozpoznaje odgłosy dochodzące z otoczenia (np. odgłos kroków na schodach, telefon, ćwierkający ptaszek, odgłos pracującej pralki, szum wody itp.).</p> <p>Potrafi pokazać, skąd dochodzi głos (z bliska czy z daleka, zza okna, z korytarza itp.).</p> <p>Powtarza ze słuchu ciąg trzech, czterech liczb i krótkie zdanie (np. <i>Lata osa koło nosa</i>).</p> <p>Dopowiada rymowane wyrazy w trakcie uczenia się znanego wiersza (np. <i>Pan kotek był chory i leżał w łóżeczku. I przyszedł pan doktor, jak się masz... koteczku</i>).</p> <p>Różnicuje wyrazy z głoskami opozycyjnymi (np. <i>półka – bułka, budy – buty, teczka – becзка</i>).</p>
5 lat	<p>Rozpoznaje różnorodne odgłosy i dźwięki dochodzące z najbliższego otoczenia i potrafi określić ich źródło (np. mycie naczyń, pralka, stukanie młotkiem).</p> <p>Określa natężenie dźwięków i tonację (czy są głośne, ciche, ledwie słyszalne, wysokie, niskie).</p> <p>Rozpoznaje dźwięki znanych instrumentów (np. bębenek, tamburyn, kołatka, kastaniety, trójkąt, dzwonki).</p> <p>Odtwarza krótki cztero-, pięcioelementowy układ dźwiękowy (np. dwa stuknięcia, przerwa, dwa stuknięcia, przerwa, jedno stuknięcie).</p> <p>Przedstawia zasłyszany rytm przy pomocy symboli (np. ustawia klocki, patyczki w taki sposób i w takiej wzajemnej odległości od siebie, aby zilustrować układ rytmiczny).</p> <p>Dobiera rym do podanego wyrazu (np. biały – mały, kotek – płotek).</p> <p>Powtarza ze słuchu ciąg czterech, pięciu liczb oraz kilkuwyrazowe zdanie (np. <i>Krasnoludek w czerwonej czapeczce podskakuje wesoło na ścieżce</i>).</p> <p>Dzieli wyrazy na sylaby i dokonuje syntezy sylabowej.</p> <p>Wysłuchuje samogłoski i spółgłoski na początku i na końcu wyrazu.</p> <p>Dobiera obrazki, których nazwy zaczynają się lub kończą tą samą głoską (np. arbuż, agrafka, antena; baran, banan, komin).</p> <p>Z pomocą próbuje wymienić głoski w bardzo prostych trzy-, czterogłoskowych słowach (np. d o m, l a s, b u d a).</p>
6 lat	<p>Potrafi rozpoznać dźwięki celowo wytwarzane przez różne przedmioty na skutek ich uderzania, pocierania, gniczenia itp. (np. upuszczona gumka lub piłeczka, gnieciona gazeta, łyżeczka postukująca o brzegi szklanki, szczotka, którą czyści się obuwie).</p> <p>Porównuje dźwięki między sobą, określa ich cechy jakościowe (wysokie, niskie, szybkie, wolne itp.).</p> <p>Odtwarza proste kilkuelementowe układy dźwiękowe – wykłaskiwane lub wystukiwane (np. 0 0 0 00 – kłaśnięcie, przerwa, kłaśnięcie, przerwa, kłaśnięcie, przerwa, dwa szybkie kłaśnięcia).</p> <p>Odtwarza zasłyszany układ dźwiękowy przy pomocy symboli (układa tyle klocków i w takiej odległości od siebie, aby zilustrować układ dźwięków) oraz wystukuje układ zgodnie z jego symboliczną ilustracją (odpowiednio do wzoru modyfikuje wystukiwany rytm).</p> <p>Dokonuje analizy i syntezy głoskowej wyrazów; przelicza liczbę głosek w wyrazie.</p> <p>Potrafi dokonać analizy zdania: wyodrębnia w zdaniu wyrazy, sylaby, głoski.</p> <p>Jest wrażliwy na rymy; potrafi wyodrębniać rymujące się wyrazy wśród wielu innych (w ciągu obrazków wyodrębnia te, których nazwy się rymują, np. <i>góra, kura, chmura</i>); samodzielnie tworzy rymy.</p> <p>Powtarza ze słuchu ciąg pięciu liczb oraz dłuższe zdanie lub krótką rymowaną (np. <i>Skaczmymy wszyscy, tańczymy wkoło; w naszym gronie jest wesoło</i>).</p>

Prawidłowości rozwojowe dziecka w wieku przedszkolnym

MOWA

Wiek dziecka	Umiejętności dziecka w zakresie mowy
3 lata	<p>Posługuje się zdaniami złożonymi z kilku słów.</p> <p>Wypowiada poprawnie wszystkie samogłoski oraz większość spółgłosek. Głoski <i>s, z, c, dz</i> wymawia jeszcze jak <i>ś, ź, ć, dź</i>. Głoska <i>r</i> zastępowana jest przez <i>l</i>.</p> <p>Często wypowiada się niegramatycznie, myli formy fleksyjne, upraszcza wyrazy, zastępuje jedne głoski innymi, przestawia kolejność głosek w wyrazach.</p> <p>Szybko przyswaja słownictwo dotyczące przedmiotów z najbliższego środowiska, codziennych czynności, ze świata zwierząt, roślin, pojazdów.</p> <p>Nazywa osoby, przedmioty, zwierzęta, pojazdy na obrazkach. Opowiadając, co widzi na obrazku, czasami posługuje się czasownikami (np. <i>gra, bawi się</i>).</p>
4 lata	<p>Rozwijają umiejętność nazywania coraz większej liczby przedmiotów, zjawisk, zdarzeń.</p> <p>Buduje zdania rozwinięte i złożone.</p> <p>Poprawnie wymawia głoski <i>s, z, c, dz</i>. Zaczyna realizować głoski dźwięczne. Najczęściej wymawia <i>sz</i> i <i>ź</i>, nieco później <i>cz</i> i <i>dź</i>. Często nie wymawia jeszcze głoski <i>r</i>. Zanika stopniowo miękkizacja spółgłosek.</p> <p>Zaczyna używać określeń dotyczących prostych związków przyczynowo-skutkowych (np. <i>aby, dlatego, bo, jak – to</i>) lub najprostszych relacji czasowych (np. <i>po obiedzie, jutro</i>).</p> <p>Często używa wyrazów nazywających cechy (wzrasta liczba przymiotników i przysłówków), posługuje się wyrażeniami przyimkowymi do określania relacji przestrzennych (<i>na, pod, do, w, przed, za, obok</i>).</p> <p>Zadaje bardzo dużo pytań, zwłaszcza <i>dlaczego?, po co?</i></p> <p>Opowiada, co widzi na obrazku, wyliczając osoby, przedmioty itp., ale także pojedynczym czasownikiem lub prostym zdaniem określa, co się dzieje na obrazku.</p>
5 lat	<p>Zwykle wymawia już wszystkie głoski, łącznie z <i>sz, ź, cz, dź</i>. Jeśli nie wymawia jeszcze głoski <i>r</i> – wymaga pracy nad jej wywołaniem.</p> <p>Buduje krótkie wypowiedzi powiązane treściowo – opowiada, co się zdarzyło wcześniej, a co potem.</p> <p>Bawi się językiem: zauważa wieloznaczność wyrazów, rozumie znaczenie niektórych metafor, związków frazeologicznych. Jest wrażliwe na stronę dźwiękową języka – dostrzega podobieństwo brzmieniowe wyrazów lub ich części, tworzy rymy.</p> <p>Zadaje dużo pytań z zastosowaniem różnych zaimków przysłównych (np. <i>gdzie?, kiedy?</i>).</p> <p>Opowiada obrazki o bardziej złożonej treści. Wymienia czynności osób i proste relacje przestrzenne (np. <i>pod krzesłem schował się kotek</i>). Potrafi powiedzieć, co się wydarzyło (np. <i>ten kotek się przestraszył</i>). Próbuje nadać tytuł obrazkom (np. <i>O tchórzliwym kotku</i>).</p>
6 lat	<p>Wymowa zwykle jest poprawna pod względem artykulacyjnym.</p> <p>W wypowiedziach stosuje wszystkie części mowy oraz schematy składniowe. Mowa jest poprawna pod względem gramatycznym.</p> <p>Ma bogaty zasób słów (zależnie od ilości i jakości bodźców dostarczanych przez opiekunów oraz możliwości intelektualnych). Poszerza zasób słownikowy o określenia odnoszące się do zagadnień przyrodniczych, społecznych, zdrowotnych itp.</p> <p>Posługuje się konwencjonalnymi formułami językowymi dostosowanymi do sytuacji (potrafi się przywitać się, pożegnać, poprosić o coś, zwrócić się w sposób właściwy do osoby dorosłej).</p> <p>Ma coraz większe umiejętności komunikacyjne i narracyjne; potrafi opowiadać. Formułuje dłuższe wypowiedzi na różne tematy związane z przeżyciami, zdarzeniami, zjawiskami, treścią literatury dziecięcej lub filmu, planowaniem pracy itp.</p> <p>Opowiada, co widzi na obrazku przy pomocy zdań złożonych z użyciem coraz bogatszego zasobu słownictwa. Nadaje tytuły obrazkom, układa podpisy.</p>

Prawidłowości rozwojowe dziecka w wieku przedszkolnym

KLASYFIKOWANIE, LICZENIE, DODAWANIE I ODEJMOWANIE

Wiek dziecka	Umiejętności dziecka w zakresie klasyfikowania, liczenia, dodawania i odejmowania
3 lata	<p>Klasyfikowanie</p> <p>Najczęściej wyodrębnia przedmioty, kierując się kryterium emocjonalnym (<i>lubię – nie lubię, miłe – niemiłe, moje – nie moje, to widziałem, przeżyłem</i>). Próbuje też łączyć po dwa przedmioty tego samego rodzaju na zasadzie podobieństwa (<i>takie same</i>), np. misio i misio. Wyłącza ze zbioru przedmiotów ten, który nie pasuje, np. lalkę ze zbioru samochodów.</p> <p>Niektóre trzylatki próbują już łączyć po dwa obiekty ze względu na ich jednoczesne występowanie w codziennych sytuacjach (np. czapka i szalik; talerzyk i kubeczek).</p> <p>Próbuje segregować przedmioty ze względu na jedną cechę, np. wielkość (<i>tu duże, tu małe</i>) lub kolor (<i>tu czerwone, tu niebieskie</i>), jeżeli nauczyciel zademonstruje mu, co ma robić.</p> <p>Liczenie</p> <p>Rozumie, że aby policzyć, należy rytmicznie wskazywać i wypowiadać konkretne słowa. Ma trudności w koordynowaniu gestu wskazywania z wypowiedzianymi liczebnikami. Często pomija liczone przedmioty lub liczy je podwójnie. Zwykle wypowiada poprawnie dwa, trzy liczebniki (te, które zna), a potem wylicza je w sposób przypadkowy, nie po kolei.</p> <p>Kieruje się przekonaniem, że aby liczyć, trzeba wypowiadać specjalne słowa do liczenia. Liczebniki nie mają dla niego jeszcze znaczenia określającego kolejność lub ilość.</p> <p>Dodawanie i odejmowanie</p> <p>Orientuje się, że po dodaniu jest dużo, a po zabraniu mało, czyli ocenia liczebność „na oko”.</p>
4 lata	<p>Klasyfikowanie</p> <p>Łączy po dwa przedmioty na zasadzie takie same (pary podobne).</p> <p>Grupuje pary obiektów pasujących do siebie lub powiązanych ze sobą ze względu na występowanie w bliskości przestrzennej lub sytuacyjne związki, które się dziecku nasuną (pary funkcyjne).</p> <p>Czasami łączy po trzy obiekty, tworząc ugrupowania, w których kolejne obiekty zwykle występują razem, lub które dziecko powiązało ze sobą, kierując się własnym doświadczeniem i wiedzą o świecie.</p> <p>Z pomocą nauczyciela (gdy stworzy się dziecku kontekst sytuacyjny) grupuje przedmioty według kryterium użytkowego, np. <i>to jest w kuchni: garnek, patelnia, łyżka; to jest nam potrzebne przy kąpielii, do ubrania itp.</i></p> <p>Po odpowiednim zademonstrowaniu, co ma zrobić (i gdy stworzy się odpowiedni kontekst sytuacyjny) dziecko rozdziela przedmioty według wielkości, koloru, materiału (np. klocki duże i małe, czerwone i żółte, drewniane i plastikowe).</p> <p>Liczenie</p> <p>Wie, że dotykając jeden liczman, trzeba wypowiadać jedno słowo. Stosuje zasadę „jeden do jednego”.</p> <p>Potrafi wymienić już nieco więcej liczebników, ale nie rozumie w pełni ich liczebnikowego znaczenia. Stara się już wymieniać liczebniki po kolei.</p> <p>Gdy próbuje policzyć więcej przedmiotów, początkowo wypowiada znane sobie liczebniki, a potem wymienia ponownie te same lub inne – w niepoprawnym porządku.</p> <p>Nie rozumie jeszcze istoty liczenia (ustalenie, ile jest) i koncentruje się na samej czynności liczenia. Nie rozumie zazwyczaj podwójnej roli ostatniego wypowiedzianego liczebnika. Zapytany, ile jest, zaczyna liczyć od nowa.</p>

Wiek dziecka	Umiejętności dziecka w zakresie klasyfikowania, liczenia, dodawania i odejmowania
4 lata	<p>Dodawanie i odejmowanie</p> <p>Wie, że trzeba liczyć obiekty po zmianach typu dodać i odjąć.</p> <p>Orientuje się, że w wyniku dodawania i odejmowania zmienia się liczebność obiektów.</p> <p>Na pytanie, ile jest, dziecko pokazuje czynność liczenia. Rozumuje w następujący sposób: <i>jest mało, bo krótko liczyłem, jest dużo, bo długo liczyłem.</i></p> <p>Licząc, wymienia kilka liczebników na okrągło. Niektóre dzieci w tym wieku potrafią wymienić we właściwej kolejności kilka liczebników i przeliczając obiekty, wymieniają właściwy liczebnik.</p>
5 lat	<p>Klasyfikowanie</p> <p>Klasyfikując obiekty, łączy je w łańcuszki według tego, gdzie się znajdują, do kogo należą, jaką pełnią funkcję.</p> <p>Tworząc krótkie trzyelementowe szeregi obrazków, dba o to, by były powiązane w sposób sensowny (<i>pan, wędka i ryba – pan ma wędkę, na wędkę łowi się rybę</i>).</p> <p>Tworzy kolekcje przedmiotów z kartą centralną, np. sukienka, buciki, kapelusik i lalka, która będzie je nosiła.</p> <p>Czasami tworzy kolekcje bez karty centralnej i grupuje przedmioty potrzebne do ubrania, potrzebne w kuchni, do jedzenia itp.</p> <p>Po odpowiednim wyjaśnieniu i w praktycznym kontekście sytuacyjnym tworzy zbiory przedmiotów z uwzględnieniem jednej lub dwóch cech (np. kształtu, przeznaczenia, materiału, wielkości).</p> <p>Liczenie</p> <p>Rozróżnia liczenie błędne od prawidłowego; stosuje regułę „jeden do jednego”. Potrafi wymienić wiele kolejnych liczebników.</p> <p>Zaczyna dostrzegać podwójne znaczenie ostatniego wypowiedzanego liczebnika. Potrzebuje jednak wielu ćwiczeń, by w pełni zrozumieć tę zasadę.</p> <p>Zaczyna rozumieć, że wyliczane liczebniki porządkują liczone obiekty i dlatego należy je wymieniać po kolei (stosuje regułę stałości porządku).</p> <p>Aby powiedzieć, ile jest, zwykle musi jeszcze doświadczyć rytmu liczenia, nie wystarczy, że obserwował liczenie innej osoby.</p> <p>Dodawanie i odejmowanie</p> <p>Ustala wynik dodawania lub odejmowania, licząc obiekty, którymi manipulowano.</p> <p>Wie, że ostatni wymieniony liczebnik określa wynik zmian typu dodać lub odjąć.</p>
6 lat	<p>Klasyfikowanie</p> <p>Klasyfikuje przedmioty na poziomie kolekcji.</p> <p>Dzieli przedmioty na obszerne zbiory, np. zwierzęta, ludzie, rośliny, budowle.</p> <p>Liczenie</p> <p>Stosuje już większość reguł poprawnego liczenia: przestrzega reguły „jeden do jednego”, wymienia liczebniki we właściwej kolejności, utrwała podwójne znaczenie ostatniego wypowiedzanego liczebnika.</p> <p>Dostrzega regułę niezależności porządkowej: wie, że można zacząć liczenie od początku lub od końca, a wynik liczenia się nie zmienia. Zaczyna spostrzegać, że przestawianie przedmiotów lub sposób liczenia nie ma wpływu na wynik.</p> <p>Porównuje liczebność zbiorów poprzez łączenie w pary lub przeliczenie.</p> <p>Dodawanie i odejmowanie</p> <p>Potrafi ustalić wynik dodawania i odejmowania, licząc na palcach lub innych zbiorach zastępczych.</p> <p>Zna cyfry od 0 do 10 oraz stosuje znaki matematyczne równości, mniejszości, większości, dodawania i odejmowania.</p>

Prawidłowości rozwojowe dziecka w wieku przedszkolnym

SFERA EMOCJONALNO-SPOŁECZNA

Wiek dziecka	Umiejętności dziecka w sferze emocjonalno-społecznej
3 lata	<p>W zakresie samoobsługi: sygnalizuje potrzeby fizjologiczne; potrafi samo lub z niewielką pomocą skorzystać z toalety; samodzielnie je, potrafi pić płyn przez słomkę; potrafi odkręcić i zakręcić kran; wyciera ręce; potrafi się rozebrać i założyć niektóre części garderoby, np. buty, luźne spodnie.</p> <p>Unika drobnych niebezpieczeństw, np. wie, że może się poparzyć.</p> <p>Samo wynajduje sobie zabawę (ale nie potrafi długo się bawić samo).</p> <p>Stopniowo przyswaja reguły pozwalające funkcjonować w grupie.</p> <p>Zaczyna rozumieć zasady społeczne oraz przyswajać słownictwo nazywające emocje.</p> <p>Zaczyna przeżywać mało znane do tej pory emocje, np. wstydu, poczucia winy, zakłopotania i zazdrości.</p> <p>Potrafi wykonać pojedyncze polecenia, np. <i>podaj mi misia.</i></p>
4 lata	<p>W zakresie samoobsługi: samodzielnie korzysta z toalety; myje i wyciera ręce; potrafi samodzielnie umyć twarz; posługuje się łyżką i widelcem; potrafi rozebrać się, zakłada luźniejsze części garderoby, np. spodnie.</p> <p>Wzrasta zdolność do samokontroli, np. zwykle potrafi sobie wytłumaczyć bez płaczu i wpadania w złość decyzje, które podejmuje wobec niego dorosły.</p> <p>Zaczyna pojawiać się zdolność do reakcji odroczonych i umiejętność kontrolowania swoich ekspresji (zaczyna kontrolować wybuchy złości i żalu, potrafi poczekać na swoją kolej).</p> <p>Pojawia się zdolność rozumienia i respektowania zasad społecznych obowiązujących w grupie.</p> <p>Prosi o pozwolenie, np. gdy chce skorzystać z zabawki innego dziecka.</p> <p>Kształtuje się umiejętność współdziałania w grupie, np. wspólnie buduje z klocków.</p> <p>Potrafi przygotować przybory do rysowania i rozłożyć na stołach dla całej grupy, pełni rolę dyżurnego.</p> <p>Zaczyna uczestniczyć w zabawach tematycznych i grach z regułami, np. potrafi bawić się w sklep, w chowanego.</p> <p>Głębiej przeżywa takie emocje, jak wstyd, zakłopotanie, duma, zazdrość.</p> <p>Dysponuje coraz większym zasobem słów do nazywania emocji swoich i innych.</p> <p>Występuje przed innymi, chce się popisać.</p>
5-6 lat	<p>W zakresie samoobsługi: myje twarz i zęby bez pomocy, ubiera się samodzielnie, zapina guziki, wiąże supełek; sześciolatek potrafi zawiązać kokardkę.</p> <p>Bierze udział w grach opartych na współzawodnictwie.</p> <p>Wzrasta znaczenie autorytetu osób innych niż rodzice.</p> <p>Używa adekwatnie zwrotów grzecznościowych typu <i>proszę, dziękuję, przepraszam.</i></p> <p>Ma ulubionego kolegę/koleżankę.</p> <p>Pojawia się pełna zdolność do zabaw tematycznych, zabawa jest rozbudowana i zorganizowana w ciąg zdarzeń.</p> <p>Potrafi wykonać złożone polecenia (trzyetapowe), np. <i>Położ najpierw ołówkę na krześle, potem otwórz drzwi, a potem przynieś mi książkę, która leży na stole.</i></p> <p>Potrafi słuchać, gdy mówi ktoś inny.</p>